

Natterman geloof

Zondag 27 maart 2022, Christus Triumfatorkerk

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezingen: Deuteronomium 8: 7-18 en Lucas 20: 9-19

Komen

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied: 'Veertig dagen' (Paasatorium 'Als de graankorrel...')
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 81: 7, 8 en 9
- Kyrië
- Lied: 'O liefde die verborgen zijt' (Lied 561: 1, 2 en 4)

Woord

- Met de kinderen

Gebed

Gesprek/verhaal: Bij de kijktafel

Lied met de kinderen: via de beamer: 'Nooit weerom' van Elly & Rikkert.

- Schriftlezing: Deuteronomium 8: 7-18
- Lied: 'De toekomst is al gaande' (Lied 605: 1, 2 en 3)
- Lezing: Lucas 20: 9-19
- Lied: 'De toekomst is al gaande' (Lied 605: 4 en 5)
- Preek

Van de week sprak ik een paar keer met een aantal van u over **dit** interview met de acteur Huub Stapel in de krant van vorige week. Het is een interview in het kader van de Tien Geboden. Een lang lopende reeks in het dagblad Trouw waarin de tien geboden worden voorgelegd aan een bekende Nederlander.

Het ging uiteraard over God, en het eerste gebod: Ik ben de Heer uw God. Huub Stapel zegt daarop: "Ik geloof niet in God. Als Hij bestond zou Hij die mensen in Oekraïne te

hulp schieten. We zijn zélf verantwoordelijk voor wat er zich hier op aarde allemaal afspeelt. Wat jij niet wil dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet. Dat lijkt me regel nummer één." En even verderop zegt hij: Ik kan me niet inhouden "als het gaat over mensen die zich achter zo'n god verschuilen. Ga zelf eens nadenken over je leven, zeg! Lazer op."

Ik vind me altijd op als ik zulke interviews lees. Ik kan er niet zo goed tegen. Je komt zulke denkbeelden ook wel tegen op de sociale media. Mensen die zich meesmuilend afvragen hoe mensen als wij in die sprookjes kunnen geloven. Dat als God bestond er toch niet zoveel oorlog en onrecht op deze wereld zou zijn?

Veel mensen blijken te hebben afgerekend met (het geloof in) God. Zo bleek ook weer uit een onderzoek van het Sociaal en Cultureel planbureau van deze week. Maar van welk geloof hebben ze afscheid genomen? In welke God denken ze dat wij geloven? In een grijze oude man ergens boven in de wolken kan Huub Stapel niet meer geloven. En een almachtig opperwezen dat de boel hier op aarde bestiert en bestuurt kan toch ook niet bestaan?

Ik noem dat altijd het *Natterman-geloof*. Vroeger was er zo'n reclame van een man met een grijze baard op een wolk die regen en bliksem, op ons afstuurde en dat je bij dat type weer echt Natterman nodig had om je hoest en griepverschijnselen in de hand te houden.

Precies dat doet Huub Stapel in deze krant. "Hij gelooft niet in God," zegt hij. Nee, wie wel, want in de God waarvan hij denk dat wij geloven – gelooft volgens mij niemand.

Als er iets is dat ik door het lezen van de bijbel en door mijn geloof in God heb geleerd is het juist wat Huub Stapel ook zegt: We zijn zélf verantwoordelijk voor wat er zich hier op aarde allemaal afspeelt.

Dat is precies wat die tien geboden duidelijk maken. Neem je verantwoordelijkheid!

Ga zelf eens nadenken over je leven, zegt Stapel – dat is precies waartoe mijn geloof mij oproept.

Waar is het misgegaan, denk ik dan. Waarom krijgen we dit niet uitgelegd?

Ik vraag me bij de woorden van Stapel en die vele anderen, af: wat voor beeld hebben zij van geloven en van gelovigen? Zijn er werkelijk nog zoveel mensen, zoals Huub Stapel, die bij God aan niets anders kunnen denken dan aan een almachtig opperwezen dat aan de touwtjes van deze wereld trekt? Die gelovigen zien als angstige mensen die alle verantwoordelijkheid in hun leven bij God leggen en die nooit zelf nadenken omdat religieuze instituten dat voor hen doen? Ik merk dat ik er me over zulke denkbeelden verbaas. Omdat vrijwel alle gelovigen die ik ken evenmin geloven in de god waarover Huub Stapel spreekt. Natuurlijk niet! Natuurlijk schuiven we onze verantwoordelijkheid niet af, natuurlijk denken we zelf na. Maar blijkbaar is Stapels eenzijdige beeld van geloven en van gelovigen hardnekkiger dan ik dacht.

Het legt meteen een nieuwe verantwoordelijkheid bij ons, kerkgangers, of thuis-meevierders. Blijkbaar vertellen we toch te weinig over wie God is. Wie God voor u, voor jou is. Wat we in de Bijbel leren over God en Zijn aanwezigheid.

Er ligt dus een opdracht. Allereerst om met elkaar daarover in gesprek te gaan en te delen waar je zelf in gelooft. Elkaar te helpen scherp te krijgen hoe je tegen God aan kunt kijken, wat je wel en niet van God merkt. Hoe dat zit me die onbeantwoorbare vraagstukken naar God en het lijden en God in tijden van onmacht en wanhoop en duivels geweld. Zoals nu.

En tegelijkertijd - tijdens ons gesprek over deze moeilijke geloofsvragen, mogen we de mensen ook laten merken dat we het ook allemaal niet zo precies weten.

We moeten ze maar eens uitnodigen de Huub Stapels uit onze vriendenkring, onze collega's en burens die misschien zuchten als we vertellen dat we hier elke zondag, of dan toch regelmatig in de kerk zitten en met elkaar meeleven, en bidden en zingen van de God die zo groots is dat hij ook ongrijpbaar is.

Want zou Huub Stapel zijn godsbeeld de afgelopen veertig jaar nog wel eens ergen getoetst hebben in een kerk, of bij een christen uit zijn omgeving?

Ik waag het te betwijfelen.

De belangrijkste vraag is natuurlijk. Wat kunnen we wel van God zeggen?

Wat zeggen deze twee gedeelten uit de Bijbel ons vandaag over God?

Laten we ons daar eens op richten.

Het boek Deuteronomium is geschreven om het volk van Israël erop te wijzen dat hun God, de God met die onuitsprekelijke naam JHWH – dat die God een totaal andere is dan alle goden die ze kennen bij de andere volkeren en culturen. En de valkuil is dat het volk van Israël zich dus ook anders dient te gedragen dan alle andere volken en dat betekent: niet machtig willen zijn of over andere volkeren willen heersen, maar leven in vertrouwen en overgave. Leven van genade. En dat betekent ook dat er binnen het volk geen machtsstructuren moeten zijn, waarin de een over de ander heerst. Er is er maar een die je hoeft te dienen en dat is God – degene die je bevrijdt heeft uit Egypte, En daarom hoeft er geen koning te zijn, want er is al een Koning en daarom kan er niemand eigenaar zijn van land om te verbouwen, want al het land is je geschonken door God.

De God van Israël is een God die anders is. Die geen macht uitoefent, maar die een relatie met mensen aan gaat. Die leeft onder mensen, tussen mensen, want dat is wie Hij is. Ik ben met je – al de dagen van mijn leven.

Dat is de opracht waar het volk van Israël het Beloofde Land mee in gaat. Weet hoe je hier gekomen bent. Je bent bevrijdt door God zelf en weet wat je hier aantreft: alle vruchtbaarheid en rijkdom het is geschonken om van te leven, niet om je te verrijken – en vergeet niet. Vergeet niet waar je vandaan komt, vergeet niet wie je God is, vergeet niet dat het allemaal genade is wat je toevalt – je kunt er geen recht aan ontlenen.

Blijf herinneren waar je vandaan komt – dat voorkomt dat je zelf hoogmoedig wordt en Egypte weer terugkeert.

Blijf je herinneren hoe God is: een bevrijder. Een liefdevolle Genadige God. Hij is het die de ellende heeft gezien van zijn volk en te hulp schoot.

Hoe het misgaat. In Israël, in ons land, in heel de wereld. Dat toont dat andere verhaal. De gelijkenis uit Lucas. De wijngaard staat voor het beloofde land, of voor heel de schepping. De pachters zijn de leiders van het volk. In dit geval de religieuze leiders, de Schriftgeleerden en hogepriesters. Of wij zelf. Waar ook wij verantwoordelijkheid dragen voor ons stukje schepping. Als God de eigenaar is van de wijngaard – de schepper van de wereld, dan zegt dit stukje ons ook veel over God.

God slaat niet met zijn vuist op tafel als wij er een potje van maken. Hij ontzet niet even met een vingerknip Marioepol van de brute agressor. Nee hij stuurt het liefste wat hij heeft. Zijn erfgenaam, zijn eniggeboren zoon.

“Ik zal mijn geliefde zoon naar hen toe sturen, voor hem zullen ze toch wel ontzag hebben.”

Het tegenovergestelde is waar. Ook de geliefde zoon delft het onderspit.

Alles heeft God ervoor over om ons eerlijk en in liefde te laten leven. Alles geeft hij om leven in genade en vrede hier op deze wereld mogelijk te maken. God geeft alles wat hij heeft. Alles wat hij lief heeft. Pas als dat alles niet mag baten – want zo eindigt de gelijkenis natuurlijk wel - als dat alles niet mag baten, dan zijn wij blijkbaar het wonen in ons beloofde land niet waard. Dan zal hij onze wijngaard aan anderen geven – maar of dat bij zo’n genadige God ooit zal gebeuren?

Deze twee verhalen tekenen de God van Israël – de Vader van Jezus Christus.

Zij geven een heel ander beeld dan een God die even moet ingrijpen in Oekraïne, of een God waar je je achter kunt verschuilen.

Deze God geeft ons de volle verantwoordelijkheid voor het leven dat we leiden en de samenleving die we zelf invullen.

Deze God is op de achtergrond aanwezig om mensen te verbinden en ze te laten beseffen dat het leven dat ze leiden een geschenk is.

Deze God maakt zich bekend als een liefdevolle vader waar je altijd bij terug kunt keren.

Kunnen we zo iets duidelijk maken aan Huub Stapel en zoveel anderen die vast zitten in een Godsbeeld dat niets met de God van de Bijbel te maken heeft? Lukt het ons zelf eigenlijk wel om met zo’n godsbeeld te leven?

Ik hoop het.

Maar we zullen er wel ons best voor moeten doen.

En we zullen moeten toegeven aan elkaar en aan ons zelf dat we blijven hakkelen en stamelen als we over God spreken.

Zoals een collega van mij in reactie schreef op het interview – in dezelfde krant. Zij **schreef** over de God waar zij in gelooft:

“Als ik wat probeer te stamelen, zeg ik: geen almacht, maar kwetsbaarheid en puurheid. Geen dictator, maar ogen die om hulp smeken. Geen hemels wezen, maar helpende handen hier beneden. Geen bovenmenselijke, maar

Wat heeft Huub Stapel een ouderwets beeld van God

Irene van der Meulen
theologe en ritueelbegeleider

Ik lees op zaterdag graag de rubriek *Tien geboden* van Arjan Visser. Maar wat ben ik vaak verbaasd over de reacties van de getrouwden op het eerste “Gij zult de Heer uw God aanbidden en hem liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en met al uw krachten” en het tweede gebod “Gij zult de naam van de Heer uw God niet sonder eerbied gebruiken”. Velen blijken te hebben afgekeerd met (het geloof in) God. Want in een grijze oude man ergens boven in de wolken kunnen ze niet meer geloven. En een almachtig opperwezen dat die boel hier op aarde bewaakt en bestuurt kan toch ook niet bestaan.

Zo ook acteer Huub Stapel afgelopen zaterdag in de *Vredeloving* (Thoua, 19 maart): “Ik geloof niet in God. Als Hij bestond zou Hij die mensen in Oekraïne te hulp schieten. We zijn zelf verantwoordelijk voor wat er zich hier op aarde allemaal afspeelt.”

En even later zegt hij, naar aanleiding van het gebod om Gods naam niet ijdel te gebruiken: “Ik wil me best een beetje inhouden hoor, maar ik doe het niet van harte. Zeker niet als het gaat over mensen die zich achter zo’n god verschuilen, ga zelf eens nadenken over je leven, zeg! Lazet op.”

Almachtig opperwezen
Ik vraag me bij de woorden van Stapel en die vele anderen, af: wat voor beeld hebben zij van geloven en van gelovigen? Zijn er werkelijk nog zoveel mensen, zoals Huub Stapel, die bij God aan niets anders kunnen

denken dan aan een almachtig opperwezen dat aan de touwtjes van deze wereld trekt? Die gelovigen zien als angstige mensen die alle verantwoordelijkheid in hun leven bij God leggen en die nooit zelf nadenken omdat religieuze instituten dat voor hen doen? Ik merk dat ik er me over zal: denkbeelden verbaas. Omdat vrijwel alle gelovigen die ik ken evenmin geloven in de god waarover

Huub Stapel spreekt. Natuurlijk niet! Natuurlijk schuiven we onze verantwoordelijkheid niet af, natuurlijk denken we zelf na. Maar blijkbaar is Stapels eenzijdige beeld van geloven en

van gelovigen hardnekkiger dan ik dacht.

Geen dictator
Waar God wel is? Wie God wel is? Als ik wat probeer te stamelen, zeg ik: geen almacht, maar kwetsbaarheid en puurheid. Geen dictator, maar ogen die om hulp smeken. Geen hemels wezen, maar helpende handen hier beneden. Geen bovenmenselijke, maar diepmenselijke godheid. Daar waar liefde is, daar is God, leerde ik ooit zingen in de Franse kloostergemeenschap van Talé.

Dat blijft ik geloven. Juist nu. Het geeft me hoop. En het maakt me verantwoordelijk om lief te hebben.

diepmenselijke goedheid. 'Daar waar liefde is, daar is God', leerde ik ooit zingen in de Franse kloostergemeenschap van Taizé.
Dát blijf ik geloven. Juist nu. Het geeft me hoop. En het maakt me verantwoordelijk om lief te hebben."

Zo iets – laten we zelf zoeken naar onze eigen woorden.
Te beginnen met vandaag. Amen

- Muzikaal intermezzo

Antwoord

- Lied: 'Een mens te zijn op aarde' (Lied 538: 1 en 2)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

Gaan

- Slotlied: 'Waar God de Heer zijn schreden zet (Lied 723)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"